

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/243091,Przemyslaw-Wojtowicz-Studencka-Solidarnosc-w-grodzie-Kopernika-Powstanie-i-dzial.html>
29.05.2026, 18:27

Przemysław Wójtowicz: „Studencka Solidarność” w grodzie Kopernika. Powstanie i działalność „pierwszego” Niezależnego Zrzeszenia Studentów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (1980-1981)

Wydarzenia Sierpnia'80 zaktywizowały całe społeczeństwo ówczesnej Polski. W ich następstwie powstał wielomilionowy ruch społeczny, skupiający szeroko rozumiane grono ludzi pracy – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Obok niego ukształtowały się inne, znacznie mniejsze ugrupowania, integrujące pozostałe grupy zawodowe.

[Młodzież Niezależne Zrzeszenie Studentów Solidarność](#)

31.08

Strajk okupacyjny studentów UMK w Toruniu w 1981 r. (fot. Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa/kpbc.umk.pl/dlibra/autor: Zbigniew Zyglewski)

Jeszcze pod koniec wakacji, przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego 1980/1981, w środowisku akademickim również zawiązała się niezależna inicjatywa. Co ciekawe, początkowo studenci poszczególnych uczelni zaczęli się organizować w sposób autonomiczny. Niemniej dość szybko, jeszcze we wrześniu 1980 r., postanowiono zjednoczyć siły.

Doszło do wspólnego zjazdu, który odbył się 22 września 1980 r. w domu studenckim „Mikrus” Politechniki Warszawskiej. Powołano tam ogólnopolskie struktury nowego ruchu studenckiego, będącego odpowiednikiem „robotniczej Solidarności”. Przez krótki okres funkcjonowano pod nazwą Niezależne Zrzeszenie Studentów Polskich. Z czasem przyjęto nazwę – Niezależne Zrzeszenie Studentów. Pierwszym przewodniczącym NZS został Jarosław Guzy. Wiosną 1981 r.

liczyło ok. 80 tys. członków.

Organizacja NZS na UMK

Idąc za przykładem innych polskich uczelni, na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu podjęto inicjatywę budowy nowej organizacji. Już 16 września 1980 r. sformułowany został apel, informujący o powstaniu Tymczasowego Komitetu Założycielskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów Polskich UMK, który zawierał również postulaty dotyczące poprawy sytuacji w szkolnictwie wyższym.

Na początku października 1980 r. w Tymczasowym Komitecie Założycielskim NSZP wybrano przewodniczącego. Został nim Zbigniew Nowek – student prawa. Wiec założycielski NZS UMK odbył się 23 października 1980 r. w auli UMK na Bielanach. Około 1500 osób podpisało deklarację przystąpienia. Zbigniew Nowek został członkiem senatu uczelni i kolegium rektorskiego. Na poszczególnych wydziałach zaczęto powoływać tymczasowe komitety założycielskie NZS.

Do końca listopada 1980 r. wybrano zarządy wydziałowe, które z kolei wskazywały swoich przedstawicieli do Konwencji NZS. Konwencja, jako ciało uchwałodawcze, wyznaczała kierunki działań. Wybory Zarządu Uczelnianego odbyły się 26 lutego 1981 r. i miały charakter: powszechny, równy oraz bezpośredni. Największą ilość głosów otrzymał Zbigniew Nowek, który pozostał przewodniczącym. Zapamiętano go jako wzorowego lidera.

Kolejne wybory do Zarządu Uczelnianego odbyły się 5 listopada 1981 r. Wzięło w nich udział tylko 190 osób. Nowym przewodniczącym został rekomendowany przez Zbigniewa Nowka student fizyki Władysław Wilkans. Toruński NZS był ówczesnie największym w regionie, należało do niego ok. 2 tys. członków.

NZS powstało jako autentyczna, oddolna organizacja. Tworzyło nową jakość w dotychczasowej rzeczywistości akademickiej. Pierwszym zadaniem było reprezentowanie społeczności studenckiej, zarówno wobec władz uczelni, jak i w stosunku do władz politycznych. Drugim zadaniem była obrona interesów studentów we wszystkich dziedzinach życia, prowadzenie działalności samokształceniowej, artystycznej, naukowej, sportowej czy turystycznej. Szczególną popularnością cieszyły się otwarte spotkania ze znanymi osobistościami przyjeżdżającymi do Torunia. Gromadziły one często kilkusetosobowe rzesze zainteresowanych, na przykład: 12 listopada 1980 r. w sali technologicznej Instytutu Chemii prelekcję wygłosił prof. Edward Lipiński – członek Komitetu Obrony Robotników.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Młodzież, Solidarność

Artykuł